

Bog anmeldelser.

AXEL NIELSEN. **Specier, Kroner, Kurant.** En Studie over den faldende Rigsdalerværdi i Danmark i Tiden 1671—1726. København 1907. Peter Hansens Forlag. (168 S.).

Til Emne for en Doktordisputats har Axel Nielsen valgt en Studie over Danmarks Møntforhold fra 1671 til 1726. Skriftet er væsentlig rent historisk og indeholder en grundig og nøjagtig Fremstilling af Udmøntningen i den paagældende Periode og de Svingninger, som Pengenes Værdi samtidig undergik. Disse Svingninger omfatter saavel Forholdet mellem de forskellige paa samme Tid kurserende danske Mønter som disses Værdi i Forhold til vore Nabolandes Mønter, særlig den hamborgske Bancothaler.

Til den rent historiske Undersøgelse slutter sig nogle Bemærkninger om Virkningen af den svingende Møntværdi og en Fremstilling af Datidens Teorier. Disse Afsnit af Bogen indtager dog kun en forholdsvis ringe Plads. Sammenligningerne mellem Datidens og Nutidens Møntforhold og Møntpolitik er, uden at bringe noget væsentlig nyt, gennemgaaende rigtige og forstandige. Ved Omtalen af Aarsagerne til de store Svingninger, som Vekselkurserne dengang i Modsætning til Nutiden kunde være underkastede, kunde der dog foruden den af Forfatteren stærkt fremhævede Mangel af en fast og uforanderlig Møntfod være lagt større Vægt paa andre Momenter, saasom Datidens Sølvmønt i Modsætning til

Bog anmeldelser.

AXEL NIELSEN. **Specier, Kroner, Kurant.** En Studie over den faldende Rigsdalerværdi i Danmark i Tiden 1671—1726. København 1907. Peter Hansens Forlag. (168 S.).

Til Emne for en Doktordisputats har Axel Nielsen valgt en Studie over Danmarks Møntforhold fra 1671 til 1726. Skriftet er væsentlig rent historisk og indeholder en grundig og nøjagtig Fremstilling af Udmøntningen i den paagældende Periode og de Svingninger, som Pengenes Værdi samtidig undergik. Disse Svingninger omfatter saavel Forholdet mellem de forskellige paa samme Tid kurserende danske Mønter som disses Værdi i Forhold til vore Nabolandes Mønter, særlig den hamborgske Bancothaler.

Til den rent historiske Undersøgelse slutter sig nogle Bemærkninger om Virkningen af den svingende Møntværdi og en Fremstilling af Datidens Teorier. Disse Afsnit af Bogen indtager dog kun en forholdsvis ringe Plads. Sammenligningerne mellem Datidens og Nutidens Møntforhold og Møntpolitik er, uden at bringe noget væsentlig nyt, gennemgaaende rigtige og forstandige. Ved Omtalen af Aarsagerne til de store Svingninger, som Vekselkurserne dengang i Modsætning til Nutiden kunde være underkastede, kunde der dog foruden den af Forfatteren stærkt fremhævede Mangel af en fast og uforanderlig Møntfod være lagt større Vægt paa andre Momenter, saasom Datidens Sølvmønt i Modsætning til

Nutidens Guldmønt, Datidens langsomme og kostbare Transportforhold og den store Risiko, som alle Metal-forsendelser dengang medførte. Foruden at Transportrisikoen nutildags dækkes ved en billig Assurance, havde man dengang den yderligere Risiko, som fremkom ved, at det man foretog sig, naar man udførte Landets Mønt, ofte var en forbudt Handling.

Hele Hovedvægten er lagt paa Fremstillingen af hvad og hvorledes der udmøntedes i de forskellige Aar, og af Agioens vekslende Størrelse. Til Undersøgelsen af disse Forhold er benyttet et rigt Kildemateriale baade fra danske og hamborgske Arkiver og fra Datidens Litteratur. Undersøgelsen er foretagen med den største Grundighed, og denne Grundighed giver sig ikke alene tilkende i den Maade, hvorpaa Kilderne er opsporede og benyttede, men ogsaa i de mangfoldige Beregninger, som paa Grund af Tidens forvirrede Møntforhold ofte er forbundne med meget Besvær. Som Udtryk for Mønternes faktiske Værdi til de forskellige Tider er i Tabellerne udregnet deres Gramindhold af fint Sølv, hvilket utvivlsomt er den korrekte Udtryksform.

Man kunde ønske, at Forfatteren var gaaet videre i sine historiske Undersøgelser og f. Eks. havde søgt at give en Forklaring af Aarsagerne til den forskellige Møntpolitik indenfor Perioden. Det er jo af hans Fremstilling iøjnefaldende, hvorledes en egentlig fiskal Udnyttelse af Møntregalet først finder Sted under den store nordiske Krig, omtrent samtidig med at man ogsaa begynder paa Udstedelsen af Papirpenge. I den tidligere Del af Perioden havde Danmark i Sammenligning med andre Stater ført en særdeles besindig Møntpolitik, tiltrods for, at man dog ogsaa dengang havde Krige og andre Forhold, der fristede til at forny sin Mønt. En Sammenstilling af de forskellige Tidspunkters Møntpolitik med de samme Tidspunkters almindelige Finanspolitik og Finansstatistik vilde mulig kunne bringe betydningsfulde Resultater. Interessant er Forfatterens Paapegen af, hvorledes det ofte ikke var

Regeringen, men de private Møntmestre, fra hvem Initiativet til en ny Udmøntning udgik, og det er maaske muligt at trænge dybere ind i, hvormeget den forandrede Politik skyldtes Statens egen Pengetrang og hvormeget Møntmestrenes Paatrængenhed.

Efter den Vej, Forfatteren har valgt at følge, bliver Bogens Hovedfortjeneste den, at den vil være et betydningsfuldt Kildeskift for den, der vil skrive om Datidens økonomiske Historie, og som her vil finde en paalidelig Udredning af alt, hvad der faktisk foregik paa Møntningens Omraade.

Populær Læsning har Bogen ikke let ved at blive, og dette skyldes ikke alene Emnet, men ogsaa Forfatterens Sky for at gøre Indrømmelser til Læserens manglende Kundskaber. Datidens Møntordning forudsættes bekendt, og der tumles med Rigsdaler, Kroner og Mark paa en saadan Maade, at f. Eks den Læser, der ikke ved, at en Rigsdaler var seks og en Krone fire Mark, neppe kan følge med.

Naar det saaledes kan siges, at Forfatteren har begrænset sit Emne ret stærkt, og at han er gaaet for vidt i sin Iver for at fremstille sit righoldige Materiale i saa knap en Form som muligt, maa det paa den anden Side fremhæves, at han indenfor den valgte Begrænsning har givet særdeles meget nyt, og at han med betydelig Dygtighed har overvundet de store Vanskeligheder, som en Syslen med svundne Tiders overmaade indviklede Pengeforhold altid frembyder.

Emil Meyer.